

مجتمع مسکونی موفق با رویکرد ایجاد تعاملات اجتماعی بر اساس کنترل ازدحام در فضاهای منفی (نمونه موردی: مجتمع‌های مسکونی بهاران، دوستان و پزشکان شیراز)

پیام آراین پور^{۱*}، مهدی توکلی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، Payam.aryanpour@chmail.ir

۲- استادیار، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد شیراز

خلاصه

بافت شهری با ترکیب جمعیتی اغلب مهاجر، طی نیم قرن گذشته در معرض تحولات ناشی از ناآگاهی بوده است و مسکن بیش از هر فضای معماری، تحت تاثیر ناهنجاری‌ها قرار گرفته و به تبع آن فرهنگ و روابط اجتماعی را تغییر داده است. برای ارتقای کیفیت فضاهای مسکونی و تغییر نگرش مردم به مسکن، از راهبردهای اساسی، طراحی بر اساس معیارهای اجتماعی و فرهنگی مانند تعاملات اجتماعی و نحوه ارتباط آن با فضاهای منفی است. پرسش‌هایی که در این خصوص بیان می‌شوند، از این قرارند که آیا ارتباطی میان ایجاد فضاهای منفی در مجتمع‌های مسکونی و افزایش تعاملات اجتماعی برقرار است و چه عواملی در ساماندهی به فضاهای منفی مجتمع‌های مسکونی تاثیرگذار هستند؟ در راستای این سوالات، فرضیه‌هایی شکل گرفت که برای افزایش تعاملات اجتماعی ساکنین می‌توان از طریق تاکید بر خلق فضاهای منفی معماری و ایجاد سلسله مراتب در این مجتمع‌ها استفاده کرد و همچنین یکی از مهم‌ترین عوامل موثر در افزایش تعاملات اجتماعی کنترل ازدحام در این محدوده‌ها می‌باشد. بر این اساس تعداد ۲۷۸ پرسش‌نامه شامل ۲۴ پرسش در سه مجتمع مسکونی شاخص در شیراز، جهت تعیین میزان رضایت ساکنین از فضاهای منفی و تعاملات اجتماعی توزیع و تحلیل شد. روش گردآوری داده‌ها از نوع میدانی می‌باشد و روش تحقیق نیز کیفی است و لذا گردآورنده نقش مهمی در تجزیه و تحلیل اطلاعات دارد. برای بررسی فرضیه‌ها که در مورد خصوصیتی از جامعه هستند از آزمون تی تک نمونه‌ای و از آزمون فریدمن برای مقایسه شاخص‌های مورد بررسی و رتبه بندی آن‌ها استفاده شده است. در نتایج پژوهش دریافت شد که برای افزایش تعاملات اجتماعی ساکنین می‌توان از طریق تاکید بر خلق فضاهای منفی معماری و ایجاد سلسله مراتب در این مجتمع‌ها استفاده کرد. در این مقاله، از طریق مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی عوامل موثر در طراحی و رضایتمندی ساکنین مجتمع‌های مسکونی با نگاه ویژه به فضاهای منفی و باز عمومی و نیمه عمومی مجتمع‌های مسکونی، به بررسی تاثیر ویژگی‌های طراحی فضای منفی در این مجتمع‌ها، بر میزان تعاملات اجتماعی ساکنین پرداخته شده است.

کلمات کلیدی: مجتمع مسکونی، تعاملات اجتماعی، فضای منفی، کنترل ازدحام، زندگی اجتماعی، تاثیر طراحی.

۱. مقدمه

سکونت بیانگر برقراری پیوندی پر معنا بین انسان و محیط مفروض می‌باشد. این پیوند از تلاش برای هویت یافتن، یعنی به مکانی احساس تعلق داشتن ناشی گردیده است. بدین ترتیب انسان زمانی بر خود وقوف می‌یابد که مسکن گزیده است و در